

Εκταση: **1.869** τ. χλμ. Κάτοικοι: **32.030**

Η Ευρυτανία, νότια των νομών Άρτας και Καρδίτσας και ανάμεσα στους νομούς Φθιώτιδας και Αιτωλοακαρνανίας, είναι μια από τις πιο ορεινές περιοχές της Πίνδου. Τα βουνά της είναι καταπράσινα, πνιγμένα στα έλατα, τις οξιές, τα πεύκα και τις λεύκες.

Στο έδαφός της δεσπόζουν οι κορυφές της Πίνδου, Βουτσικάκι (2.154 μ.) και Σβόνι (2.048 μ.). Στα ανατολικά σύνορα του νομού με τη Θεσσαλία, πέρα από τη χαράδρα του Μέγδοβα, σχηματίζονται τα όρη Βουλγάρα (1.654 μ.) και Ίταμο (1.470). Στο κέντρο, βόρεια του Καρπενησιού, ο Τυμφρηστός (2.315 μ.) και στο νότο το Χελιδόνι (1.975 μ.) και η Καλιακούδα (2.101 μ.). Νότια της χαράδρας του Κρικελοπόταμου βρίσκονται οι πλαγιές του Παναιτωλικού όρους.

Ο νομός διαρρέεται από τον Αχελώο και τους παραπόταμούς του, Αγραφιώτικο και Μέγδοβα. Τα πλούσια νερά διατηρούν δάση με έλατα, δρυς, οξιές, καστανιές και καρυδιές. Το κλίμα του είναι ηπειρωτικό.

Γύρω από το υψίπεδο του Καρπενησιού, σχηματίζονται τρεις κοιλάδες. Οι δύο φέρουν τα ονόματα του Αγραφιώτικου και του Μέγδοβα που τις διασχίζουν και η τρίτη απλώνεται κατά μήκος του Κρικελοπόταμου και του Μέγδοβα.

Τα δάση, η κτηνοτροφία και οι καλλιέργειες σιτηρών και οπωροφόρων, απασχολούν σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού. Τα σπουδαιότερα κτηνοτροφικά προϊόντα είναι γάλα, τυριά, βούτυρο και δέρματα. Από τα γεωργικά, ο αραβόσιτος, το σιτάρι, τα σταφύλια, οι πατάτες, τα κάστανα, οι ελιές και τα φασόλια.

Ο νομός έχει πολύ καλά οργανωμένη τουριστική υποδομή. Οι άρτιες χιονοδρομικές πίστες στο Βελούχι (Τυμφρηστός) προσελκύουν κάθε χρόνο πολλούς επισκέπτες. Η Ευρυτανία έχει πολύ καλό οδικό δίκτυο και συνδέεται με τη Λαμία, το Αγρίνιο, την Καρδίτσα και την Άρτα.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, ο πληθυσμός του νομού ανέρχεται σε 32.026 άτομα. Το 1997 καταγράφηκε στο νομό ένα από τα υψηλότερα ποσοστά φυσικής μείωσης του πληθυσμού ανά 1.000 κατοίκους (-3,7). Στον ίδιο αριθμό κατοίκων αναλογούσαν μόνο 33 μαθητές του Δημοτικού. Ωστόσο, η απογραφή έδειξε αύξηση του πληθυσμού της τάξης του 30%. Με δηλωθέν εισόδημα 1.496,70 ευρώ ανά κάτοικο το 1999, οι Ευρυτάνες πλήρωσαν κατά μέσο όρο 76,30 ευρώ για φόρο εισοδήματος. Ήταν οι τελευταίοι στην κατάταξη των νομών.

Η ιστορία της Ευρυτανίας

Φωλιά Κλεφτών:

Ο Εύρυτος ήταν βασιλιάς της Οιχαλίας, γιος του Μελανέα και της Στρατονίκης. Πριν να τον εξολοθρεύσει ο Ηρακλής, έδωσε το όνομά του στην περιοχή που ονομάστηκε Ευρυτανία. Και για την οποία σχεδόν τίποτα δεν είναι γνωστό σε σχέση με την ιστορική της πορεία καθώς η τύχη των Ευρυτάνων συνδέθηκε με αυτή των Αιτωλών. Γνωρίζουμε ότι, όταν οι Γαλάτες εισέβαλαν στον Ελλαδικό χώρο (279 π.Χ.), οι Ευρυτάνες συνέβαλαν αποφασιστικά στην απόκρουσή τους και στην εκδίωξή τους στις παραδουνάβιες περιοχές απ' όπου είχαν εξορμήσει.

Στ' απάτητα βουνά των Αγράφων, επί τουρκοκρατίας, οι ανυπότακτοι Έλληνες έβρισκαν καταφύγιο κι ανέπνεαν ελεύθερα. Εκεί, ξεκίνησαν να συγκροτούνται ομάδες Κλεφτών, από τις πρώτες στην Ελλάδα. Κι εκεί το δημοτικό τραγούδι ύμνησε την παλικαριά και την περιφρόνηση του θανάτου. Ένα από τα πιο παλιά δημοτικά τραγούδια που έφτασαν ως εμάς είναι και «Του Λιβινη» που έδρασε στα 1685.

Είχε ανάψει ο πόλεμος ανάμεσα στους Τούρκους και στους Βενετσιάνους, όταν αρματολοί και κλέφτες από τη Στερεά Ελλάδα προσπάθησαν να ελευθερωθούν από τον οθωμανικό

ζυγό κι επαναστάτησαν, πολεμώντας στο πλάι των δυνάμεων της Βενετίας. Ανάμεσά τους ήταν κι ο Λιβίνης από το Καρπενήσι. Στο χωριό Γόλιανη, κοντά στο Καρπενήσι, ο Λιβίνης και τα παλικάρια του έδωσαν σκληρή μάχη με τους Τούρκους, στον λόφο που από τότε ονομάζεται «του Λιβίνη». Οι Έλληνες τσάκισαν τους Τούρκους. Σχηματίστηκε ολόκληρο εκστρατευτικό σώμα από Τούρκους της Ευρυτανίας και της Φθιώτιδας, προκειμένου να τον αντιμετωπίσουν. Ο Λιβίνης αποσύρθηκε στη θέση Αράχοβα Παρακαμπυλίων Ευρυτανίας. Οι Τούρκοι τον περικύκλωσαν. Ο Λιβίνης έπεσε εκεί (1685). Το τραγούδι περιγράφει τις τελευταίες θελήσεις του:

«Τρία μεγάλα σύγνεφα 'ς το Καρπενήσι πάνε,

το 'να φέρνει αστραπόβροντα, τ' άλλο χαλαζοβρόχια,

το τρίτο το μαυρύτερο μαντάτα του Λιβίνη.

“Σε σένα, Μήτηρο μου γαμπρέ, Σταθούλα ψυχογιέ μου,

αφήνω τη γυναίκα μου, το δόλιο μου το Γιώργη,

που 'ναι μικρός για φαμελιά κι απ' άρματα δεν ξέρει.

Και σα διαβεί τα δεκαννιά και γίνει παλικάρι,

ελάτε να ξεθάψετε τα δόλια τ' άρματά μου,

που τα 'χωσα στην εκκλησιά, μέσα 'ς το άγιο βήμα,

Να μην τα πάρουν τα σκυλιά κι ο Τουρκοκωνσταντάκης”».

Η Βουλή του μαχόμενου λαού:

Οι Κορυσχάδες είναι ένα μικρό χωριό χτισμένο νοτιοδυτικά από το Καρπενήσι, σε απόσταση 10 χιλιομέτρων, και σκαρφαλωμένο σε υψόμετρο 940 μέτρων. Συνδέθηκε με την ιστορία της Εθνικής Αντίστασης. Εκεί συνήλθε, ύστερα από πανελλήνιες μυστικές εκλογές, το Εθνικό Συμβούλιο, που το αποτελούσαν αντιπρόσωποι από όλες σχεδόν τις περιοχές της κατεχόμενης από τους Γερμανούς Ελλάδας.

Την απόφαση για τη σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου είχε πάρει η Πανελλήνια Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης(ΠΕΕΑ), που ιδρύθηκε στις 10 Μαρτίου 1944 στη Βίνιανη της Ευρυτανίας. Έμεινε γνωστή ως «κυβέρνηση του βουνού». Στην πρώτη της μορφή ήταν πενταμελής και την αποτελούσαν οι:

Μπακιρτζής Ευριπίδης (συνταγματάρχης), Πρόεδρος.

Μάντακας Μανόλης (συνταγματάρχης), Γραμματέας των Στρατιωτικών.

Σιάντος Γιώργης (γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ), Γραμματέας των Εσωτερικών.

Τσιριμώκος Ηλίας (γραμματέας της ΕΛΔ), Γραμματέας της Δικαιοσύνης.

Γαβριηλίδης Κώστας (γραμματέας του Αγροτικού Κόμματος), Γραμματέας Γεωργίας.

Στις 19 Απριλίου, δηλαδή τριάντα εννιά μέρες μετά την ίδρυσή της, η ΠΕΕΑ ανασχηματίστηκε σε ευρύτερη βάση. Σ' αυτή τη νέα σύνθεσή της μετείχαν:

Σβώλος Αλέξανδρος (καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών), Πρόεδρος της ΠΕΕΑ και Γραμματέας των Εξωτερικών, της Παιδείας, των Θρησκευμάτων και της Λαϊκής Διαφώτισης.

Μπακιρτζής Ευριπίδης (συνταγματάρχης), Αντιπρόεδρος και Γραμματέας Επισιτισμού.

Σιάντος Γιώργης (γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ), Γραμματέας Εσωτερικών.

Τσιριμώκος Ηλίας (γραμματέας της ΕΛΔ), Γραμματέας Δικαιοσύνης.

Γαβριηλίδης Κώστας (γραμματέας του Αγροτικού Κόμματος) Γραμματέας Γεωργίας.

Μάντακας Μανόλης (συνταγματάρχης), Γραμματέας Στρατιωτικών.

Ασκούτσης Νικόλαος (πρώην βουλευτής των Φιλελευθέρων - Αριστεράς), Γραμματέας Συγκοινωνίας.

Χατζήμπεης Σταμάτης (πρώην βουλευτής των Φιλελευθέρων - Αριστεράς), Γραμματέας Εθνικής Οικονομίας.

Κόκκαλης Πέτρος (καθηγητής της Χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών), Γραμματέας Κοινωνικής Πρόνοιας.

Αγγελόπουλος Άγγελος (καθηγητής της Πολιτικής Οικονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών),
Γραμματέας των Οικονομικών.

Η ίδρυση της ΠΕΕΑ και η σύγκληση του Εθνικού Συμβουλίου αποτελούν γεγονότα σημαντικά και βήματα προετοιμασίας για την αντιμετώπιση του ζητήματος της εξουσίας μετά την Απελευθέρωση. Είναι η εποχή που οι Βρετανοί, στο Κάιρο, προωθούσαν δραστήρια τη σύσκεψη του Λιβάνου, η οποία έμελλε να πραγματοποιηθεί από τις 17 ως τις 20 Μαΐου 1944.

Οι εκλογές για την ανάδειξη των αντιπροσώπων στο Εθνικό Συμβούλιο των Κορυσχάδων προετοιμάστηκαν «κρυφοδημόσια», κατά τη χαρακτηριστική έκφραση του Πέτρου Ρούσου (Π. Ρούσος, Η Μεγάλη Πενταετία, τ. 2^{ος}, σελ. 64). Η λέξη «κρυφοδημόσια» έχει την έννοια, ότι η Εθνική Αντίσταση και το εαμικό κίνημα είχαν αποκτήσει τέτοια δύναμη και τέτοιο κύρος, που μπορούσαν να οργανώνουν ακόμα και τέτοιες εκδηλώσεις, παρά την αγριότητα των δυνάμεων κατοχής.

Υπολογίζεται ότι σ' εκείνες τις εκλογές μετείχαν 1.500.000 έως 1.800.000 άνδρες και γυναίκες. Εκλέχτηκαν απ' όλες τις περιοχές της Ελλάδας 184 Εθνοσύμβουλοι. Δήλωσαν, επίσης, συμμετοχή 22 βουλευτές της βίαια διαλυμένης από τον Ι. Μεταξά Βουλής του 1936.

Οι εργασίες του Εθνικού Συμβουλίου άρχισαν στις 14 Μαΐου 1944 και ολοκληρώθηκαν στις 27 του μήνα. Η σύνθεσή του ήταν ευρύτατου φάσματος. Μετείχαν πέντε πανεπιστημιακοί καθηγητές, δυο μητροπολίτες, οκτώ στρατηγοί, είκοσι δημόσιοι υπάλληλοι, πέντε βιομήχανοι, δέκα δημοσιογράφοι, 15 γιατροί, 25 δικηγόροι, 23 αγρότες, 22 εργάτες, δέκα καθηγητές μέσης εκπαίδευσης κ.α. Από την Αττικοβοιωτία και την Εύβοια είχαν εκλεγεί 41 αντιπρόσωποι, από τη Θεσσαλία 22, από τη Μακεδονία 38, από τη Στερεά 21, από την Πελοπόννησο 44 και άλλοι από τις υπόλοιπες περιοχές.

Το Εθνικό Συμβούλιο, σε κλίμα ενθουσιασμού και πατριωτικής έξαρσης, συζήτησε και ψήφισε τον τρόπο άσκησης όλων των εξουσιών στην Ελεύθερη Ελλάδα. Το ψήφισμά του αποτελούσαν 15 άρθρα. Στο κείμενο προτασσόταν η διακήρυξη ότι ελληνικός λαός και οι αντιπρόσωποί του ήταν αποφασισμένοι να πολεμήσουν «ως την τελευταία πνοή για την απελευθέρωση της χώρας, την πλήρη συντριβή του φασισμού, την αποκατάσταση της εθνικής ενότητας και της λαϊκής κυριαρχίας».

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 27.8.2011)